

Den norske kirke

Dato: 13.12.2018

Vår ref: 18/04290-4

Deres ref:

Kirkeordning for Den norske kirke: Høringsvar fra Borg bispedømmeråd

Borg bispedømmeråd vedtok i sitt møte 11. desember 2018 (sak 77/18) følgende høringsvar til kirkeordning for Den norske kirke:

--

Foranledningen for høringen er at Stortinget skal behandle og vedta ny trossamfunnslov, trolig våren 2019, med den følge at nåværende kirkelov oppheves. Kirkerådet presiserer i høringsdokumentet at forslaget til bestemmelser «skal erstatte kirkeloven når denne oppheves. Disse bestemmelsene er ikke ment å medføre endring i dagens ordninger. Forslaget til trossamfunnslov forutsetter at kirken selv gir nærmere regler i en kirkeordning som fastsettes av Kirkemøtet».

Forslaget følger opp Kirkemøtets behandling av *Den norske kirkes grunnlag* (KM 06/14 og 04/15), men Kirkerådet presiserer at vedtakene i *Veivalg for Den norske kirke-saken* (KM 08/16) ikke er tatt inn i denne høringen. Borg bispedømmeråd legger til grunn for det vedlagte høringsvaret at vedtakene i veivalg-saken sendes ut på høring på et senere tidspunkt.

Vi forventer at Kirkerådet i 2019 vil presentere en fremdriftsplan for det videre arbeid med kirkeordningen til Kirkemøtet. Veivalg for fremtidig arbeidsgiveransvar bør skje i forlengelsen av at ny rammelov for trossamfunn og offentlig finansieringsordning er vedtatt.

Det er behov for å få på plass regelverk for lokal ledelse, som ble vedtatt i sak KM 8/16, uavhengig av modell for veivalg, pkt. 1 d: «Daglig ledelse av menighetsrådets virksomhet skal være regelfestet. Soknepresten kan, men må ikke, være daglig leder med et administrativt ansvar. Daglig leder bør ha en kirkefaglig kompetanse».

Borg bispedømmeråd støtter hovedtrekkene i det utsendte forslaget, som i hovedsak tilpasser dagens kirkelov til forslaget til ny trossamfunnslov. Det foreslås ingen større endringer i kirkens organisering og ordning. På nåværende stadium anser Borg bispedømmeråd dette som et klokt og ansvarlig grep.

I høringssvaret nedenfor kommenteres paragrafer der Borg bispedømmeråd har særlige synspunkter. Der paragrafene ikke kommenteres, betyr det at Borg bispedømmeråd gir sin tilslutning til forslaget.

Kapittel 1: Den norske kirkes grunnlag

§ 4: Borg bispedømmeråd er spørrende til om de fire begrepene «bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen» fra visjonsdokumentet skal inn i Den norske kirkes grunnlag. Begrepene er deskriptive og fungerer godt i Den norske kirkes visjon, men det er ikke sikkert at de på lengre sikt vil være slitesterke og dynamiske nok til å fange opp kirkens oppdrag i verden. Det bør stilles særlig høye krav til lovformuleringer i grunnlagsbestemmelser, som bør ha form av en overordnet formulering av kirkens oppdrag. Borg bispedømmeråd ber derfor Kirkerådet vurdere om formuleringen i siste del av § 4 heller kan erstattes av f.eks. formålsparagrafen i nåværende kirkelov: «Aktivt engasjement og en stadig fornyelse i den evangelisk-lutherske folkekirke i Norge».

§ 5, første punktum: Det kan stilles spørsmålstegn ved om de tre kategoriene «frivillige, ansatte og vigslede» er treffende. Vigslede vil i all hovedsak også være ansatte medarbeidere i kirken og dermed underlagt kirkens styringsorganer, på lik linje med andre ansatte. Borg bispedømmeråd mener derfor det i denne paragrafen er tilstrekkelig å si at tjenestefellesskapet ivaretas av «frivillige og ansatte». De vigslede tjenester blir dessuten nærmere beskrevet i § 5 andre punktum.

§ 5, annet punktum: Paragrafen sidestiller de vigslede tjenester, noe som kan problematiseres ut fra den lutherske forståelsen av prestedtjenestens særlige karakter med forvaltning av Ord og sakrament, og dermed som kirkekonstituerende (Confessio Augustana, artikkel V). Dette drøftes bl.a. i BM 3/10: «Det kan være tjenlig å skjelne mellom prestedtjenestens grunnleggende identitet som tjeneste med Ord og sakrament og prestedtjenesten som konkret og foranderlig stillingskategori». I en beskrivelse av tjenestefellesskapet vil prestedtjenesten først og fremst være å forstå som det siste.

§ 6, andre ledd: Det kan spørres om den foreslåtte formuleringen kan tolkes som en åpning for alternativt tilsyn («står under tilsyn av en biskop»). Dette har ikke vært en aktuell problemstilling i Den norske kirke, og Borg bispedømmeråd ber derfor Kirkerådet vurdere å tydeliggjøre dette i lovteksten: «står under tilsyn av bispedømmets biskop», e.l.

Kapittel 2: Kirkelig inndeling, kirkens organer, medlemskap, kirkelige registre og kirkelig stemmerett

§ 9, første ledd: Borg bispedømmeråd mener den foreslåtte formuleringen fungerer godt, og reflekterer den erfaringen man har gjort i forbindelse med soknesammenslåingen i Borg. Selv om man formelt er ett sokn, er identiteten ofte fortsatt knyttet opp til virksomheten i tilknytning til den enkelte kirke. Dette har gitt en opplevelse av at man ikke har lyktes med soknesammenslåingen. Den foreslåtte formuleringen åpner for å tenke mer dynamisk om dette, der soknet kan forstås som den administrative rammen rundt flere lokalkirker, mens den enkelte kirken er stedet for utfoldelsen av kirkens kall og oppdrag.

§ 9, syvende ledd: Kirkemøtet åpnet i 2005 for forsøk med valgmenigheter, og siden den gang er det bare etablert én valgmenighet. Dette gir oss et tynt grunnlag for å evaluere hvordan denne ordningen har fungert, og er en indikasjon på at den kan oppfattes som lite fleksibel og for rigid.

Borg bispedømmeråd støtter at ordningen med valgmenighet foreslås innført som en fast ordning. Borg bispedømmeråd mener at Bispemøtets tre kriterier (BM 01/05) for valgmenighet fortsatt må danne rammen for denne ordningen: Dåpen skal være medlemskriterium, menigheten må ha nådemiddelforvaltning ved ordinert prest og menigheten må være under tilsyn av biskop (underforstått «bispedømmets biskop»).

Det har de siste årene blitt dannet menighetsfellesskap gjennom organisasjoner som er tilknyttet Den norske kirke. Flere av disse har gradvis utviklet større selvstendighet ovenfor Den norske kirke, uten at medlemmene nødvendigvis melder seg ut. Årsakene til slike menighetsdannelser er sammensatte: Sosiale og kulturelle utviklingstrekk, demografiske endringer, teologisk og kirkelig profil, ønske om alternativ liturgi eller musikkform, økumenisk profil, eller behov for et tettere sosialt og åndelig fellesskap enn det soknemenigheten tradisjonelt kan gi.

Hamar bispedømmeråd har foreslått å erstatte eller supplere begrepet «valgmenighet» med «avtalemensighet», ut fra tanken om at det kan være enklere at det inngås avtaler mellom enkelte eller grupper av menigheter, ofte tilknyttet organisasjonene, og Den norske kirke. Borg bispedømmeråd støtter dette initiativet, og mener begrepet «avtalemensighet» legger andre føringer og er mer fleksibelt enn det tradisjonelle valgmenighet-begrepet. Hvilke krav som skal settes til valg-/avtalemensigheter må utredes nærmere med sikte på en behandling av Kirkemøtet. I en slik utredning må en også kartlegge hvordan Den norske kirke kan etablere et regelverk som kan legge til rette for en ordnet relasjon til migrantmenigheter.

§ 11 første ledd første punktum: Borg bispedømmeråd understreker sin støtte til forslaget om å åpne for medlemskap for personer som ikke har norsk personnummer. Det kan imidlertid diskuteres om den foreslåtte medlemsvilkåret om «lovlig opphold i riket» kan oppfattes som en innstramning av medlemskapsbetingelsene. Den norske kirke bør tilstrebe å begrense vilkår for medlemskap ut over dåpen, så sant det ikke er juridiske begrensninger for dette. Borg bispedømmeråd ber derfor Kirkerådet vurdere hvorvidt det er mulig å skjelle tydeligere mellom kirkens medlemskapskriterier i kirkeordningen, og statens kriterier for støtteberettigede medlemmer i lovgivningen.

§ 13 annet ledd: I dagens ordning er det biskopen som etter søknad godkjenner overføring av stemmerett til et annet sokn enn der vedkommende er bosatt, og slikt samtykke gis for en begrenset periode (Kirkeloven § 4).

Borg bispedømmeråd er spørrende både til konsekvensene av at denne myndigheten nå foreslås overført fra biskop til menighetsrådet, og hvorvidt det er klokt å innføre adgang til å overføre medlemskapet permanent.

At avgjørelsesmyndigheten nå foreslås overført til menighetsrådet vil potensielt åpne for svært ulik praksis fra sokn til sokn. En konsekvens kan bli at et menighetsråd med en spesiell teologisk, liturgisk eller sosiologisk profil, eller i forbindelse med konflikter, godkjenner overføring av en stor mengde medlemmer fra et annet/andre sokn. Vi frykter at dette i en gitt situasjon kan føre til teologisk, kirkelig og ressursmessig polarisering og strid. For å sikre en mer enhetlig praksis foreslår Borg bispedømmeråd at denne avgjørelsesmyndigheten legges på et annet nivå enn menighetsrådet. Dette nivået kan være biskopen, som i dag, eller bispedømmerådet.

Borg bispedømmeråd er også skeptiske til at overføringen av medlemskap – slik vi forstår det – foreslås som en permanent og ikke tidsavgrenset ordning. Dette vil kunne utfordre fordelingen av ressursene mellom ulike menigheter. Dersom Den norske kirkes lokale virksomhet fortsatt skal finansieres av kommunene, vil en liten menighet i en ettsoknskommune være særlig sårbar, gitt en situasjon der mange overfører medlemskapet til sokn i en annen kommune. Forslaget utreder heller ikke om det skal være mulig å overføre medlemstilknytningen til en annen kommune eller et annet bispedømme. Borg bispedømmeråd mener derfor at dagens ordningen med overføring av medlemskap for en tidsavgrenset periode bør videreføres.

§ 14, andre ledd: Høringsdokumentet presiserer at medlemmer av katedralmenigheter har stemmerett både i soknet de tilhører og i katedralmenigheten (side 7). Det er imidlertid uklart hvilken stemmerett medlemmer i en valg-/avtalemensighet vil ha. Har disse stemmerett

bare i valg-/avtalemenigheten? Og har i så fall rådet i en valg-/avtalemenighet stemmerett ved f.eks. utnevning av ny biskop?

Kapittel 3: Virksomheten i soknet. Soknets organer og deres oppgavefordeling m.m.

§ 15 annet ledd: Borg bispedømmeråd støtter at den nåværende prøveordningen med felles menighetsråd for flere sokn, som har eksistert siden 2004, foreslås gjort til en permanent ordning. Denne ordningen har vist seg som en tjenlig for effektivisering av lokalt rådsarbeid. Godkjenningsmyndighet foreslås overført fra Kirkeråd til bispedømmeråd. Borg bispedømmeråd legger til grunn at mandatet til et felles menighetsråd er tilsvarende som i ny § 20 (Menighetsrådets oppgaver), og ikke en overlapping eller alternativ til ny § 25 (Kirkelig fellestråds oppgaver).

§ 22, første ledd: Paragrafen er hovedsakelig en videreføring av dagens kirkelov. Slik formuleringen nå står kan den imidlertid gi inntrykk av at menighetsmøtets handlingsrom er begrenset til saker der Kirkemøtet gir menighetsmøtet mandat til å uttale seg og/eller fatte beslutninger. Dette kan være klokt når det gjelder f.eks. liturgisaker der Kirkemøtet er øverste liturgimyndighet i Den norske kirke, eller tilsvarende saker. På den annen side må den foreslåtte lovformuleringen tydeligere signalisere lokalkirkens frihet til å fremme egne saker til menighetsmøtet (jf dagens Kirkelov § 11 tredje ledd: «... eller når menighetsmøtet av eget tiltak ønsker å uttale seg»).

Kapittel 4: Kirker

Kapitlet viderefører i hovedsak dagens bestemmelser. Borg bispedømmeråd har ingen kommentarer.

Kapittel 5: Regionale og nasjonale kirkelige organer

§ 39, Bispemøtet: Borg bispedømmeråd støtter at dagens Reglement for Bispemøtet tas inn i kirkeordningen, og at reglementet dermed gjøres overflødig. Dette vil forenkle det totale regelbildet.

§ 39, andre ledd: Bispemøtet som organ utøver ikke tilsyn i Den norske kirke, men dette ligger til den enkelte biskop. Ønsket om å tydeliggjøre den kollegiale siden ved tilsynet bør ikke gjøres på en måte som kan svekke den personlige siden av tilsynet og den enkelte biskops tilsynsansvar (jfr. Tjenesteordning for biskoper § 1).

§ 39, andre ledd: Når det gjelder beskrivelsen av Bispemøtets gjøremål foreslås det at Bispemøtet (...) avgir uttalelse i saker som det blir forelagt av Kirkemøtet, Kirkerådet og Den norske kirkes klagenemnd». Denne formuleringen er i all hovedsak en videreføring av Reglement for Bispemøtet § 2 annet ledd. Nytt er inkluderingen av Kirkerådet og Den norske kirkes klagenemnd. Kirkemøtet har bestemt at Bispemøtet behandler læreklager, og at det derfor er naturlig å inkludere klagenemnda. Relasjonen mellom Kirkerådet og Bispemøtet er mer sammensatt, og vi ber derfor Kirkerådet om å vurdere denne formuleringen i påvente av en utredning av Bispemøtets plass i kirkeordningen.

§ 39, tredje ledd: Forslaget ivaretar på en god måte balansen mellom den enkelte biskops uavhengighet (jf KM 08/16, vedtaks punkt 1.f: «Biskopens uavhengighet i den kirkelige strukturen skal sikres»), og at man i enkelte type saker kan se for seg at et vedtak i Bispemøtet er bindende for den enkelte biskop når dette er fastsatt i kirkeordningen. Det kan f.eks. være visitasreglement og Bispemøtets deltakelse i medbestemmelsesutvalg. Man kan også anta at avgjørelser i læresaker kan begrense den enkelte biskops tjenesteutøvelse.

§ 42: Borg bispedømmeråd er glad for at Samisk kirkeråd nå formaliseres i kirkestrukturen gjennom at regler for dette tas inn i kirkeordningen.

Kirkerådet foreslår å ta Mellomkirkelig Råd ut av kirkeordningen og organisere det som et fagutvalg. Borg bispedømmeråd mener det er viktig at Mellomkirkelig Råds selvstendighet i

kirkeordningen videreføres gjennom at rådet er direkte underlagt Kirkemøtet (jfr Mellomkirkelig Råds hørings svar).

§ 44: Borg bispedømmeråd er glad for at ungdomsdemokratiet i Den norske kirke nå formaliseres i kirkestrukturen gjennom at regler for dette tas inn i kirkeordningen.

Kapittel 6: Forskjellige bestemmelser

Kapitlet viderefører i hovedsak dagens bestemmelser. Borg bispedømmeråd har ingen kommentarer.

Med vennlig hilsen

Per Johan Bjerkeli e.f.
stiftsdirektør

Endre Fyllingsnes
seksjonssjef kirke og samfunn

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Den norske kirke